

DOSTOSOWANIE POLSKIEGO PRAWA DO PRAWA UE W ZAKRESIE WYKORZYSTANIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

Anna Oniszk-Popławska
RECEPOL- Centrum Doskonałości
Europejskie Centrum Energii Odnawialnej
EC BREC/IBMER
ul. Rakowiecka 32, 02-532 Warszawa, Polska
Tel./Fax: (+48 22) 848 48 32, 646 68 50, 646 68 54
www.ibmer.waw.pl./ecbrec
e-mail: ecbrec@ibmer.waw.pl., oniszk@ibmer.waw.pl.

1 Wstęp do prawodawstwa w Unii Europejskiej

Włączenie Polski do zachodnich struktur i instytucji gospodarczych uznane zostało za najskuteczniejszą drogę do nadrobienia zapóźnień rozwojowych i technologicznych oraz jedną z najistotniejszych przesłanek trwałego rozwoju gospodarczego kraju. Dlatego tak ważnym jest aby, analizując polskie przepisy prawne, mieć równocześnie na względzie obowiązujące w tym zakresie przepisy unijne. Poniżej znajduje się opis instytucji UE odgrywających rolę w procesie podejmowania decyzji.

Rada Unii Europejskiej stanowi prawo w Unii Europejskiej. Wypracowuje i koordynuje ona politykę wewnętrzną i zagraniczną Unii poprzez prace dwóch ciał instytucjonalnych: Rady do Spraw Ogólnych (ministrowie spraw zagranicznych państw członkowskich) lub Rady Specjalnej - tzw. branżowej (ministrowie rolnictwa, przemysłu, spraw wewnętrznych itd.),

Parlament Europejski nie stanowi prawa w Unii Europejskiej, ale uczestniczy w procesie decyzyjnym. Posiada również uprawnienia w zakresie uchwalania budżetu, przyjmowania nowych członków oraz zatwierdzania układów stowarzyszeniowych. Parlament składa się z przedstawicieli państw członkowskich Unii, wybieranych w wyborach powszechnych i bezpośrednich (na okres 5 lat). Obecnie liczy 626 deputowanych.

Komisja Europejska nazywana jest "strażnikiem traktatów". Do jej kompetencji należą: prawo inicjatywy prawodawczej, reprezentacja interesów i koordynacja działań Wspólnot (wewnątrz i na zewnątrz Unii Europejskiej), kontrola stosowania prawa wspólnotowego (europejskiego) oraz realizacja postanowień zawartych w traktatach i aktach prawnych przyjętych przez Wspólnoty. Obecnie liczy 20 komisarzy wybieranych na 5 lat (jeden lub dwóch komisarzy z każdego państwa członkowskiego, w tym przewodniczący Komisji i jego dwóch zastępców).

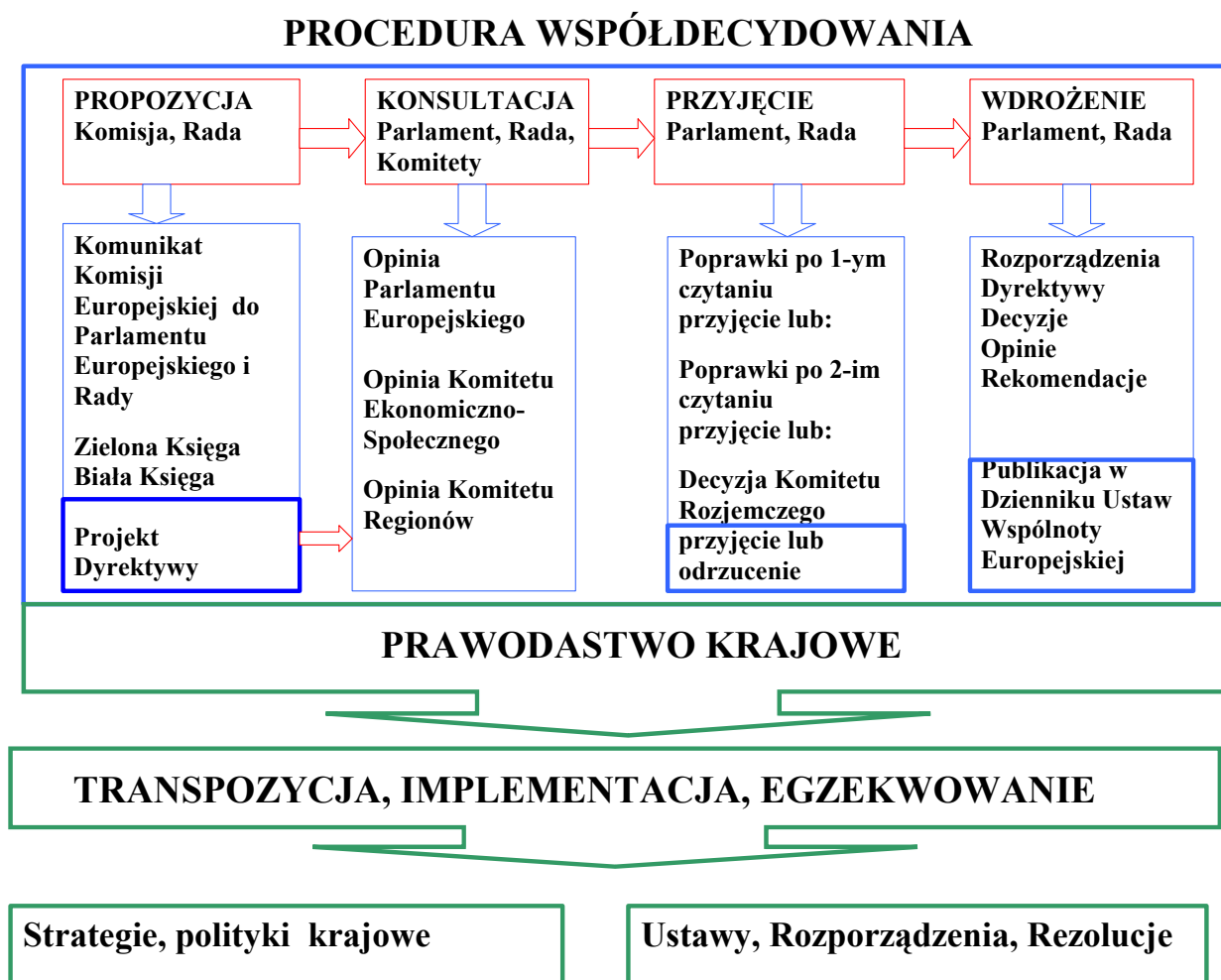
Komitet Ekonomiczno-Społeczny jest wspólnym organem Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej i Wspólnoty Europejskiej. Wypracowuje on stanowiska w sprawach gospodarczych i społecznych. W jego skład wchodzi 222 reprezentantów środowisk gospodarczych i społecznych - producentów, rolników, przewoźników, pracowników najemnych, kupców, rzemieślników i przedstawicieli wolnych zawodów.

Komitet Regionów jest organem doradczym, z którym Rada Unii Europejskiej i Komisja Europejska konsultują się w sprawach regionalnych i lokalnych (na obszarze Unii istnieje ok. 200 regionów). Komitet składa się z 222 przedstawicieli regionów i lokalnych jednostek samorządowych.

Decyzje dotyczące ochrony środowiska podejmowane są w ramach tzw. **procedury współdecydowania**. Procedura współdecydowania określa podział ról pomiędzy Radą UE a Parlamentem, dając Parlamentowi prawo odrzucenia przedstawionej przez Komisję propozycji legislacyjnej. Funkcje doradcze w procesie podejmowania decyzji przypadają

Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu oraz Komitetowi Regionów. W niektórych, istotnych z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego sprawach Komisja Europejska i Rada UE mają obowiązek przeprowadzenia konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów.

Dokumenty polityczne oraz prawne podlegają procedurze procesu przygotowawczego, która przedstawiona jest na schemacie poniżej.

Rysunek 1 Proces przygotowania, wdrażania oraz transpozycji prawa w krajach UE.

Charakterystyka wybranych dokumentów prawnych UE znajduje się poniżej.

Rozporządzenie posiada zasięg ogólny, co oznacza, że zawiera normy prawne obowiązujące wszystkich i bezpośrednio w państwach członkowskich. Wszystkich, a więc także obywateli tych państw. Akt ten obowiązuje bezpośrednio i tym samym - nie są wymagane żadne zabiegi inkorporacyjne w systemy prawa krajowego. Co więcej, związane są nim także sądy poszczególnych państw. Rozporządzenia dzieli się na podstawowe i wykonawcze. Wykonawcze posiada mniejszą wagę - nie może być sprzeczne z podstawowym. Praktyka oraz wymagania Trybunału Sprawiedliwości wskazują na to, że rozporządzenia podstawowe regulują sprawy wagi zasadniczej i dopiero jako ich uzupełnienie wydaje się rozporządzenia wykonawcze na wzór ustawodawstwa krajowego (ustawa - rozporządzenie ministerialne).

Umowy międzynarodowe zawierane przez Wspólnoty z państwami trzecimi oraz organizacjami międzynarodowymi. W tej kategorii, najistotniejsze znaczenie posiadają układy stowarzyszeniowe. Niemniej, konkretne umowy zawierane są także między państwami członkowskimi.

Dyrektywa posiada charakter wiążący, nie ma powszechnego charakteru obowiązywania (tzn. nie odnosi się bezpośrednio do wszystkich obywateli ale do krajów członkowskich). Akt ten formułuje cele, które adresaci, dowolnymi środkami, są obowiązani osiągnąć. Tym samym, w poszczególnych państwach wydawane są akty prawne zmierzające do realizacji dyrektywy. Dyrektywa jest łagodniejsza od rozporządzenia. Instrument ten stosowany jest często w procesie harmonizacji prawa europejskiego oraz w celu ujednoczenia polityki gospodarczej państw członkowskich. Istnieje możliwość wniesienia przez obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej powództwa do sądu w przypadku nie realizowania wskazań wynikających z dyrektywy.

Decyzje dotyczą zindywidualizowanej sytuacji i skonkretyzowanego podmiotu. Zdarza się, że Komisja Europejska kieruje swe decyzje do osób prawnych i fizycznych. Natomiast wydawanie decyzji skierowanych do poszczególnych państw członkowskich znalazło się w gestii Rady Unii Europejskiej.

Zalecenie i opinie są to akty, które nie wiążą adresatów w sensie prawnym. Zalecenia służą jedynie Radzie i Komisji do wyrażania stanowiska w konkretnych sprawach i formułowania postulatów odnośnie oczekiwanych zachowań adresatów (państwa członkowskie, osoby prawne i fizyczne). Opinię wykorzystuje się natomiast w postępowaniu wewnętrznym pomiędzy organami Wspólnot.

Programy działania opracowywane są w formie tzw. **Zielonych Ksiąg** (tzw. Założenia do Strategii), Zielone Księgi są następnie podawane procesowi konsultacji i na tej podstawie powstają **Białe Księgi** (Strategie). Białą Księgą nazywa się dokument Unii Europejskiej, przygotowany przez Komisję Europejską, zawierający katalog propozycji i środków, których realizacja ma przyspieszyć urzeczywistnienie celów i zadań Unii. Programy działania nie są prawnie wiążące ale określają kierunki działania dalszych prac legislacyjnych oraz wolę polityczną, która powinna być uwzględniana przy podejmowaniu decyzji w przyszłości.

1.1 Dokumenty Unii Europejskiej dotyczące wykorzystania OZE

Zasadniczymi dokumentami strategicznymi wyrażającymi wolę polityczną wsparcia odnawialnych źródeł energii są *Zielona Księga „Ku europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego”¹*, *Biała Księga „Energia dla przyszłości: odnawialne źródła energii”²* oraz *Biała Księga „Transport Europejski do roku 2010: czas na podjęcie decyzji”³*.

W *Zielonej Księdze „Ku europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego”* Komisja Europejska przedstawia możliwą sytuację energetyczną Europy w ciągu najbliższych kilkudziesięciu lat i podkreśla dwie zasadnicze kwestie:

- Unia Europejska jest w znacznym stopniu uzależniona od zewnętrznych dostaw energii (obecnie 50% samowystarczalności).

¹ Komunikat Komisji i Parlamentu Europejskiego nr COM(2002)321 z dnia 26 czerwca 2002 w sprawie ogłoszenia raportu końcowego tekstu Zielonej Księgi: *Ku europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego (Green Paper: Towards a European Strategy for the Security of Energy Supply)*.

² Komunikat Komisji Europejskiej nr COM(97)599z dnia 26 listopada 1997 w sprawie ogłoszenia Strategicznego planu działania Wspólnoty: *Energia dla przyszłości- odnawialne źródła energii (Energy for the Future: Renewable Sources of Energy White Paper for a Community Strategy and Action Plan)*.

³ Komunikat Komisji Europejskiej nr COM (2001) 370 z dnia 12 września 2001 w sprawie ogłoszenia tekstu Białej Księgi „Transport Europejski do roku 2010: czas na podjęcie decyzji” (*White Paper European Transport Policy to 2010: Time to Decide*).

- Emisje gazów cieplarnianych na obecnym poziomie nie pozwalają na wypełnienie zapisów Protokołu z Kioto.

Biała Księga „Energia dla przyszłości: odnawialne źródła energii” stwierdza, że OZE mają za mały wkład do bilansu energetycznego krajów Unii w porównaniu do dostępnego potencjału technicznego. Plan działania przedstawiony w Białej Księdze ma na celu stworzenie odpowiednich warunków rynkowych dla rozwoju odnawialnych źródeł energii bez nadmiernych obciążeń finansowych. Jego podstawowe założenie to 12 % udział odnawialnych źródeł energii w zaspokojeniu zapotrzebowania EU na energię pierwotną w 2010 roku.

Biała Księga wskazuje również zasadnicze sposoby realizacji tego celu:

- Instrumenty rynkowe: sprawiedliwy dostęp OZE do rynku energii elektrycznej, przychylnie instrumenty fiskalne i finansowe (podatki i subsydia), nowe inicjatywy w sektorze bioenergii dla transportu, produkcji ciepła i energii elektrycznej, udoskonalanie regulacji w budownictwie.
- Wzmocnienie roli OZE w polityce, programach i budżetach: wzmocnienie konkurencyjności przemysłu OZE na rynkach światowych, wzrost zatrudnienia. Pomoc finansowa dla technologii odnawialnych źródeł energii; rozwój badań, technologii i demonstracji;
- Kampania promocyjna: 1,000,000 systemów fotowoltaicznych, 10,000 MW elektrowni wiatrowych dużej skali 10000 MWth instalacji ciepłych na biomasę, pomoc w decentralizacji produkcji energii - wybór 100 lokalnych społeczności w których 100% zapotrzebowania na energię pokrywane jest z OZE.

Z kolei dokument **Biała Księga „Transport Europejski do roku 2010: czas na podjęcie decyzji”** wzywa do zmniejszenia wysokiego stopnia uzależnienia sektora transportowego (obecnie 98%) od ropy poprzez zastosowanie paliw alternatywnych takich jak biopaliwa.

Podstawowym dokumentem prawnym wspierającym rozwój odnawialnych źródeł energii w Unii Europejskiej jest „**Dyrektywa w sprawie promocji energii elektrycznej wytworzonej w źródłach odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej**”⁴. Przedmiotem Dyrektywy są zasady promocji i wsparcia dla energii elektrycznej wytwarzanej w źródłach odnawialnych. Dyrektywa wytycza krajom członkowskim cele ilościowe odnoszące się do udziałów energii elektrycznej z OZE w konsumpcji energii elektrycznej brutto.

Treść Dyrektywy obejmuje oprócz tego:

- Opracowanie krajowych systemów wsparcia energii elektrycznej z OZE,
- Stworzenie, w okresie dwóch lat od jej wejścia w życie (tj. do 23 października 2003 r.), systemów identyfikacji energii pochodzącej z odnawialnych źródeł poprzez wdrożenie systemu świadectw pochodzenia. Identyfikacja zielonej energii oznacza możliwość określenia daty i miejsca jej produkcji oraz rodzaju (i mocy dla elektrowni wodnych) źródła energii. W razie problemów ze wzajemnym uznawaniem takich systemów gwarantowania pochodzenia energii, Komisja Europejska przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie projekt wypracowania jednolitych zasad w tym zakresie.
- Opracowanie wymagań dla krajów członkowskich dotyczące uproszczenia procedur administracyjnych dla projektów z dziedziny energetyki odnawialnej, które są często barierą w realizacji takich projektów,
- Wprowadzenie przejrzystych zasad dostępu do sieci i jej wykorzystania oraz uznanie priorytetowego dostępu OZE.

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/77/WE z dnia 27 września 2001 r. w sprawie wspierania produkcji energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii na rynku wewnętrznym energii elektrycznej (Directive on the Promotion of Electricity Produced from Renewable Energy Sources in the Internal Electricity Market). Dz.U. WE L 283 z 27.10.2001, str. 33.

W dyrektywie wyznaczono docelowe udziały energii elektrycznej pochodzącej z odnawialnych źródeł w zużyciu energii elektrycznej dla poszczególnych krajów „15”. Państwami przodującymi w produkcji energii ze źródeł odnawialnych mają być kraje skandynawskie oraz Austria, Portugalia i Hiszpania (zarówno w wielkościach absolutnych, jak i względnych). Wartości założone w strategiach narodowych odnoszą się wyłącznie do energii elektrycznej, stąd rozbieżność zakładanego tu udziału ogólnoeuropejskiego (22%) ze strategicznym celem zawartym w Białej Księdze (12%) odnoszącym się do całkowitego bilansu energetycznego.

Wspomniane cele mają być weryfikowane w raportach sporządzanych w odstępach pięcioletnich. Ponadto, co dwa lata – począwszy od 23 października 2003 r. – państwa członkowskie będą miały obowiązek publikowania sprawozdań z postępu w realizacji wspomnianych strategii narodowych. Owe raporty będą opiniowane przez Komisję Europejską w zakresie postępów realizacji strategii oraz zgodności przyjętych celów z zakładanym na 2010 r. 12% udziałem OZE w całkowitym bilansie paliwowo-energetycznym UE oraz 22% udziałem OZE w produkcji energii elektrycznej.

Tabela 1 Zakładany minimalny udział OZE w całkowitej produkcji energii elektrycznej w poszczególnych krajach UE.

Kraj członkowski	Produkcja roczna energii z OZE w 1997 r. (TWh)	Udział OZE w produkcji energii elektrycznej w 1997 (%) w 1999 dla krajów kandydujących	Zakładany udział OZE w produkcji energii elektrycznej w 2010 (%)
Belgia	0,86	1,1	6,0
Dania	3,21	8,7	29,0
Niemcy	24,91	4,5	12,5
Grecja	3,94	8,6	20,1
Hiszpania	37,15	19,9	29,4
Francja	66,00	15,0	21,0
Irlandia	0,84	3,6	13,2
Włochy	46,46	16,0	25,0
Luksemburg	0,14	2,1	5,7
Holandia	3,45	3,5	9,0
Austria	39,05	70,0	78,1
Portugalia	14,30	38,5	39,0
Finlandia	19,03	24,7	31,5
Szwecja	72,03	49,1	60,0
Zjednoczone	7,04	1,7	10,0

Królestwo			
Ogółem	338,41	13,9	22
Cele wynegocjowane w Traktacie Akcesyjnym dla krajów kandydujących do UE			
Republika Czeska	2,36	3,8	8
Estonia	0,02	0,2	5,1
Cypr	0,002	0,05	6
Lotwa	2,76	42,4	49,3
Litwa	0,33	3,3	7
Węgry	0,22	0,7	3,6
Malta	0	0	5
Polska	2,35	1,6	7,5
Słowenia	3,66	29,9	33,6
Słowacja	5,09	17,9	31

Polsce, pomimo iż, nie jest jeszcze członkiem Unii Europejskiej, wyznaczono również cele ilościowe, zawarte w „*Traktacie Akcesyjnym*”⁵. Wynegocjowany wymagany poziom udziału energii elektrycznej z OZE w bilansie zużycia energii elektrycznej brutto wynosi 7,5% w roku 2010 (zużycie rozumiane jest jako krajowa produkcja energii elektrycznej, łącznie z produkcją na własne potrzeby, powiększoną o import i pomniejszoną o eksport energii elektrycznej).

Wydanie dyrektywy dotyczącej promocji energii elektrycznej z OZE jest istotnym krokiem zmierzającym do osiągnięcia zakładanego w Białej Księdze poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Podnosi także rangę problemu, który do tej pory nie był uregulowany aktem takiej wagi jak dyrektywa.

Kolejną dyrektywą o dużym znaczeniu dla rozwoju odnawialnych źródeł energii jest „*Dyrektywa 2002/91/EC w sprawie poprawy efektywności wykorzystania energii w budynkach*”⁶. Dyrektywa ta, w przeciwieństwie do Dyrektywy 2001/77, dotyczy wykorzystania odnawialnych źródeł energii głównie w urządzeniach do produkcji ciepła. Dyrektywa podkreśla konieczność wykorzystania w budynkach alternatywnych źródeł energii, w szczególności odnawialnych. Przykładowo: dla budynków o całkowitej powierzchni większej niż 1000 m² kraje członkowskie do roku 2006 powinny opracować metodykę uwzględniania zdecentralizowanego systemu ciepłowniczego opartego na OZE, układach kogeneracyjnych lub pompach ciepła. Szczególną uwagę poświęca się wykorzystaniu pasywnej oraz aktywnej energii słonecznej. Postulat oszczędności zużycia energii w sektorze budownictwa zmierza do ograniczenia emisji CO₂ stanowiąc znaczący element strategii realizacji założeń Protokołu z Kioto.

Unia Europejska należy do światowych liderów polityki klimatycznej, wchodzi w skład Ramowej Konwencji w sprawie Zmian Klimatu. W trakcie III Konferencji Stron Konwencji, w 1997 r. podpisano Protokół do Konwencji. Kraje załącznika 1 (a więc krajów

⁵ Traktat o Przystąpieniu Republiki Czeskiej, Estonii, Cypru, Lotwy, Litwy, Węgier, Malty, Polski, Słowenii i Słowacji do Unii Europejskiej. 2003. Dokument z 31st January 2003 Nr AA 2/03 MD 171/6/02 REV 6.

⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2002/91/WE z dnia 16 grudnia 2002 w sprawie poprawy efektywności wykorzystania energii w budynkach (Directive on the Energy Performance of Buildings). Dz.U. WE L 1 z 4 stycznia 2003, str. 65.

rozwinętych gospodarczo oraz krajów w okresie transformacji ustrojowo- gospodarczej). Konwencji Klimatycznej zobowiązane są min. do promowania i wdrażania technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii. 29 kwietnia 1998 roku Unia Europejska podpisała a 25 kwietnia 2002 roku ratyfikowała „**Protokół z Kioto**”⁷ zobowiązując się do redukcji sześciu gazów cieplarnianych o 8% w okresie 2008-2012 w porównaniu z rokiem 1990. W chwili obecnej (czerwiec 2003) Protokół z Kioto ratyfikowało 105 państw, które reprezentują 43,9% globalnej emisji CO₂. Aby protokół wszedł w życie potrzebna jest ratyfikacja ze strony kolejnych państw, co pozwoli osiągnąć 55% emisji.

Jednym z ważniejszych dokumentów przyjętych przez Komisję Europejską jest Zielona Księga dotycząca handlu emisjami gazów szklarniowych wewnątrz Unii Europejskiej⁸. Unia Europejska prawdopodobnie jako pierwsza wdroży międzynarodowy program handlu emisjami gazów szklarniowych. W grudniu 2002 r. „**Projekt Dyrektywy o handlu emisjami**”⁹ został zaaprobowany przez Radę i skierowany do Parlamentu Europejskiego. Projekt ten może być przyjęty w ciągu najbliższych kilku miesięcy. Oznacza to, że od 2005 roku wprowadzone zostaną indywidualne uprawnienia do emisji CO₂ dla kilku tysięcy zakładów przemysłowych i energetycznych. Podmioty gospodarcze będą mogły kupować i sprzedawać niewykorzystane nadwyżki uprawnień. W początkowym okresie możliwy jest handel tylko dwutlenkiem węgla, w okresie późniejszym (po roku 2008) do programu handlu emisjami będą mogły być włączane również inne gazy. Kluczowym elementem programu jest wysokość kary, którą będą płacić zakłady za przekroczenie przyznanej uprawnień wielkości emisji. Docelowo (od 2008r.) wysokość tej kary będzie wynosić 100 EUR/tonę CO₂, ale w początkowym okresie, który ma służyć zdobywaniu doświadczeń w dziedzinie redukcji emisji, 40 EUR/tonę CO₂. Dyrektywa stanowi impuls do realizacji inwestycji oZE jako, że produkcja energii z takich instalacji będzie mogła być zaliczona po stronie redukcji emisji.

„**Dyrektywa o promocji i wykorzystaniu biopaliw lub innych odnawialnych źródeł energii w sektorze transportowym**”¹⁰ wzywa kraje członkowskie do dalszej promocji i wykorzystania biopaliw w sektorze transportowym. Wyznacza cele indykatywne: 2% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych do roku 2005 i 5,75% do roku 2010. Dla domieszek biopaliw przekraczających 5% wymagane jest odpowiednie oznakowanie zbiorników na stacji paliw.

„**Strategia promocji kogeneracji oraz usunięcia barier rozwoju technologii**”¹¹ przewiduje możliwości wzrostu poziomu energii elektrycznej produkowanej w skojarzeniu z 9% w 1997 r. do 18% w 2010 r. Opracowano również „**Projekt Dyrektywy o promocji kogeneracji w warunkach wystarczającego popytu na ciepło na wewnętrznym rynku energii**”¹². Dyrektywa stara się usunąć bariery utrudniające zwiększenie udziału kogeneracji

⁷ Decyzja Rady nr 2002/358/WE z dnia 25 kwietnia 2002 w sprawie Wyrażenia zgody w imieniu Wspólnoty Europejskiej na ratyfikację protokołu z Kioto Konwencji Ramowej Narodów Zjednoczonych w sprawie klimatu oraz podjęcia wspólnych zobowiązań z niego wynikających (Council Decision Concerning the Approval on Behalf of the European Community of the Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change and the Joint Fulfilment of Commitments thereunder) Dz.U. WE L 130 z dnia 15 maja 2002, str. 1.

⁸ Komunikat Komisji nr COM (2000) 87z dnia 8 marca 2000 w sprawie ogłoszenia tekstu Zielonej Księgi: Handel emisjami wewnątrz Unii Europejskiej (Green Paper on the Greenhouse Gas Emission Trading within the European Union).

⁹ Komunikat Komisji nr COM (2001)581 z dnia 23 października w sprawie propozycji Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie opracowania systemu handlu emisjami gazu wewnątrz wspólnoty oraz wprowadzenia zmian do Dyrektywy Rady nr 96/61/WE (Proposal for a Directive on Establishing a Scheme for Greenhouse Gas Emission Allowance Trading within the Community and Amending Council Directive 96/61/EC).

¹⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie promocji biopaliw w transporcie (Directive on the Promotion and Use of Biofuels in Transport) z dnia 8 maja 2003 Nr 2003/30/EC. Dz.U. WE L123 z 17 maja 2003, s. 42.

¹¹ Komunikat Komisji Europejskiej nr COM(97)514 z dn. 15 października 1997 w sprawie Strategii promocji kogeneracji oraz usunięcia barier rozwoju technologii (A Community Strategy to Promote Combined Heat and Power (CHP) and to Dismantle Barriers to its Development).

¹² Komunikat Komisji nr COM (2002)415 z dnia 22 lipca 2002 w sprawie Projektu Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Projektu Dyrektywy o promocji kogeneracji w warunkach wystarczającego popytu na ciepło na wewnętrznym rynku energii (Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the Promotion of Cogeneration Based on a Useful Heat Demand in the Internal Energy Market).

w rynku energii, określa definicję energii elektrycznej produkowanej w skojarzeniu (w celu ujednolicenia nieścisłości w definicjach stosowanych dotychczas w krajach członkowskich); metodykę kwalifikowania urządzeń o jako tych o wysokiej sprawności (w celu zapewnienia wykorzystywania wyprodukowanej energii w sposób przyjazny dla środowiska) oraz sposób przyznawania gwarancji pochodzenia na energię wytworzoną w skojarzeniu (m.in. gwarancja taka miałaby zawierać informację o wskaźniku redukcji CO₂ na 1 kWh wyprodukowanej energii). Mechanizmy wsparcia obejmują instalacje do 50 MW (producent otrzymuje wsparcie tylko dla pierwszych 50 MW). Dyrektywa zobowiązuje również państwa członkowskie do monitorowania stanu wdrożenia instalacji OZE.

„*Wytyczne dotyczące pomocy publicznej udzielanej inwestycjom z zakresu ochrony środowiska*”¹³. Dokument ten określa maksymalną pomoc rozumianą jako dopłatę do nakładów inwestycyjnych w przedsięwzięcia z zakresu energetyki odnawialnej na poziomie 40% nadwyżki kosztów przekraczających poziom nakładów jakie przedsiębiorca poniósłby w celu wybudowania instalacji opartej na technologii konwencjonalnej o porównywalnej mocy. Kolejną kategorią kosztów wymienionych w dokumencie są koszty operacyjne. Kraje członkowskie mogą oprzeć udzielanie dopłat do kosztów operacyjnych na 3 podstawowych schematach: 1) wyrównanie cen sprzedaży energii ze źródeł odnawialnych z cenami energii ze źródeł konwencjonalnych 2) mechanizmach rynkowych takich jak zielone certyfikaty lub procedury przetargowe 3) dopłaty do cen energii, których poziom wyliczany byłby na podstawie wysokości kosztów zewnętrznych wynikających z utylizacji paliw kopalnych (maksymalnie 0,05 EUR/kWh).

‘Projekt Dyrektywy’¹⁴ w sprawie opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej’ określa minimalne poziomy opodatkowania dla paliw oraz energii elektrycznej, które będą obowiązywały w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Odnawialne źródła energii, według zapisów Dyrektywy odnawialne źródła energii wykorzystywane do produkcji energii elektrycznej oraz biopaliwa mogą być całkowicie lub częściowo zwolnione z opłaty podatkowej ponoszonej przez odbiorcę końcowego. Dyrektywa mówi, że odnawialne formy energii powinny być traktowane w sposób uprzywilejowany.

2 Proces dostosowania prawodawstwa polskiego do prawodawstwa w UE

Dostosowanie polskiego prawodawstwa do prawodawstwa unijnego stanowi obowiązek związany z członkostwem w UE. Kraje zamierzające przystąpić do Unii muszą przystosować swoje przepisy, zasady, procedury tak aby w sposób skuteczny włączone zostały do ich systemu prawnego i administracyjnego. Takie dostosowanie polskiego prawa przebiega w trzech etapach:

- 1) Transpozycja – jeżeli krajowe ustawy, zasady, procedury nie istnieją lub kolidują z dyrektywami UE to konieczne jest przyjęcie lub zmiana krajowego ustawodawstwa, w szczególności szczebla ustawowego, zasad i procedur do wymogów dyrektyw UE.
- 2) Wdrażanie, implementacja - zapewnienie instytucji i środków finansowych koniecznych do wykonania ustaw (praktyczne zastosowanie dyrektywy),
- 3) Egzekwowanie – zapewnienie koniecznych środków i kar w celu pełnego i właściwego przestrzegania prawa.

¹³ Wytyczne wspólnoty nr 2001/C 37/03 w sprawie udzielania pomocy publicznej inwestycjom z zakresu ochrony środowiska (*Community Guidelines on State Aid for Environmental protection*). Dz.U. WE L C 37 z dnia 3 lutego 2001, str. 3.

¹⁴ Komunikat Rady w sprawie Propozycji Dyrektywy Rady restrukturyzująca ramy Wspólnoty w sprawie opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej z dnia 9 grudnia 2002 nr 15354/02 ADD 1 REV1.

3 Odnawialne źródła energii w prawodawstwie polskim

W okresie transformacji dokonano radykalnej przebudowy całego systemu prawa krajowego, w tym prawodawstwa z zakresu ochrony środowiska. Zasadnicze porządkowanie systemu prawa środowiskowego stało się łatwiejsze po uchwaleniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w 1997 r.¹⁵. Wiąże się to szczególnie z postanowieniem art. 5 Konstytucji, zgodnie z którym zapewnienie ochrony środowiska winno być realizowane w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju. Rozwinięciem i uszczegółowieniem tej zasady są postanowienia art. 74 Konstytucji - zobowiązujące m.in. władze publiczne do zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przyszłym pokoleniom. Te fundamentalne postanowienia dla prawidłowej ochrony środowiska przyrodniczego w Polsce, zostały przełożone na dużą liczbę bardziej szczegółowych zapisów ustawowych i związanych aktów wykonawczych.

Odnawialne źródła energii niewątpliwie przyczyniają się do realizacji polityki zrównoważonego rozwoju. Ponieważ OZE obejmują zagadnienia, które tradycyjnie przypisane są różnym ministerstwom, wobec czego prace nad dokumentami dotyczącymi różnych aspektów wykorzystania odnawialnych źródeł energii zostały zapoczątkowane w kilku resortach. Na rysunku poniżej przedstawiono jak OZE zostały uwzględnione w różnych obszarach działalności państwa.

---

¹⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483.

Priorytety polityczne			
Polityka środowiskowa: - stymulacja inwestycji z zakresu ochrony środowiska, - ochrona środowiska, - ochrona przyrody - zrównoważone gospodarowanie zasobami, - przeciwdziałanie zmianom klimatu	Polityka gospodarcza i społeczna: - rozwój konkurencyjnej gospodarki i przedsiębiorczości, - aktywizacja zawodowa społeczeństwa (nowe miejsca pracy), - aktywizacja sektorów o wysokiej wartości dodanej - wspomaganie udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych wszystkich regionów i grup społecznych	Polityka rolna: - poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych, - zrównoważony rozwój obszarów wiejskich,	Polityka finansowa: - stabilność budżetu państwa, kontrola wydatków publicznych. - skuteczna absorpcja funduszy europejskich i wykorzystanie ich dla rozwoju kraju.
Polityka państwa w zakresie wykorzystania OZE			
Ministerstwa, Mędzyresortowa grupa ds. wdrażania strategii rozwoju energetyki odnawialnej			
Wpływ OZE na wypełnienie celów politycznych			
Budowa instalacji OZE przyczynia się do redukcji emisji zanieczyszczeń, które w przypadku braku takich inwestycji emitowane są podczas produkcji energii w oparciu o tradycyjne paliwa	Budowa instalacji OZE przyczynia się do tworzenia nowych miejsc pracy oraz do aktywizacji zawodowej ludności na danym terenie	Budowa instalacji OZE przyczynia się do zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich	Budowa instalacji OZE wymaga wsparcia finansowego Wiele funduszy EU przeznaczonych jest na rozwój energetyki odnawialnej

Rysunek 2 Umiejscowienie energetyki odnawialnej w strukturze celów politycznych państwa

Dokumenty wyznaczające kierunki polityki mają charakter strategiczny i dotyczą specyficznych tematów rozwoju kraju, Wśród dokumentów ważnych dla rozwoju energetyki

odnawialnej wymienić należy: „*Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006*”¹⁶, strategia gospodarczą polskiego Rządu „*Przedsiębiorczość-Rozwój-Praca*”¹⁷, „*Plan rozwoju obszarów wiejskich dla Polski na lata 2004 – 2006*”¹⁸, „*Politykę ekologiczną państwa na lata 2003-2006*”¹⁹.

Inną grupę stanowią **dokumenty o charakterze prawnym**: ustawy i rozporządzenia. Ustawy tworzą ramy prawne dla poszczególnych dziedzin aktywności społecznej i mają charakter dokumentów ogólnych. Dla sektora energetyki odnawialnej kluczowe znaczenie mają następujące akty: *Prawo energetyczne, Ustawa o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, Ustawa o finansowym wspieraniu inwestycji*. Rozporządzenia, których przykładem jest rozporządzenie w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, mają słabsze znaczenie dla zapewnienia stabilności, ponieważ są wydane bezpośrednio przez Ministrów i prawna droga do ich zmiany jest znacznie krótsza niż w przypadku ustaw.

Rozwój energetyki odnawialnej nie stanowił priorytetu w polityce energetycznej lat 90, ponieważ wówczas główną rolę odegrały problemy restrukturyzacji sektora górniczego i energetycznego, zwiększenie udziału gazu ziemnego w strukturze paliwowej oraz zmniejszeniu energochłonności gospodarki. Wykorzystanie OZE było natomiast rozpatrywane w dłuższej perspektywie. Koniec lat 90-ych był okresem zwiększonego zaangażowania w tworzenie warunków dla rozwoju energii odnawialnej. „*Rezolucja w sprawie zwiększenia wykorzystania źródeł energii odnawialnej*” z dnia 8 lipca 1999 wydana przez Sejm stanowiła kamień milowy na drodze rozwoju sektora energetyki odnawialnej. Sejm wezwał Radę Ministrów, by opracowała dokument i zharmonizowała go z krajową polityką energetyczną i ochrony środowiska. Minister Środowiska przejął zadanie przygotowania „Strategii Rozwoju Energetyki Odnawialnej dla Rady Ministrów. Równoległe z opracowywaniem Strategii Rząd opracował oraz przyjął inne dokumenty kluczowe dla rozwoju sektora energetycznego, takie jak: „*Założenia polityki energetycznej dla Polski do 2020 roku*” przyjęte przez Radę Ministrów w lutym 2000 „*Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*”, „*Strategia zrównoważonego rozwoju Polski do roku 2025*”²⁰.

Struktura dokumentów obowiązujących w Polsce w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii przedstawiona jest na rysunku poniżej.

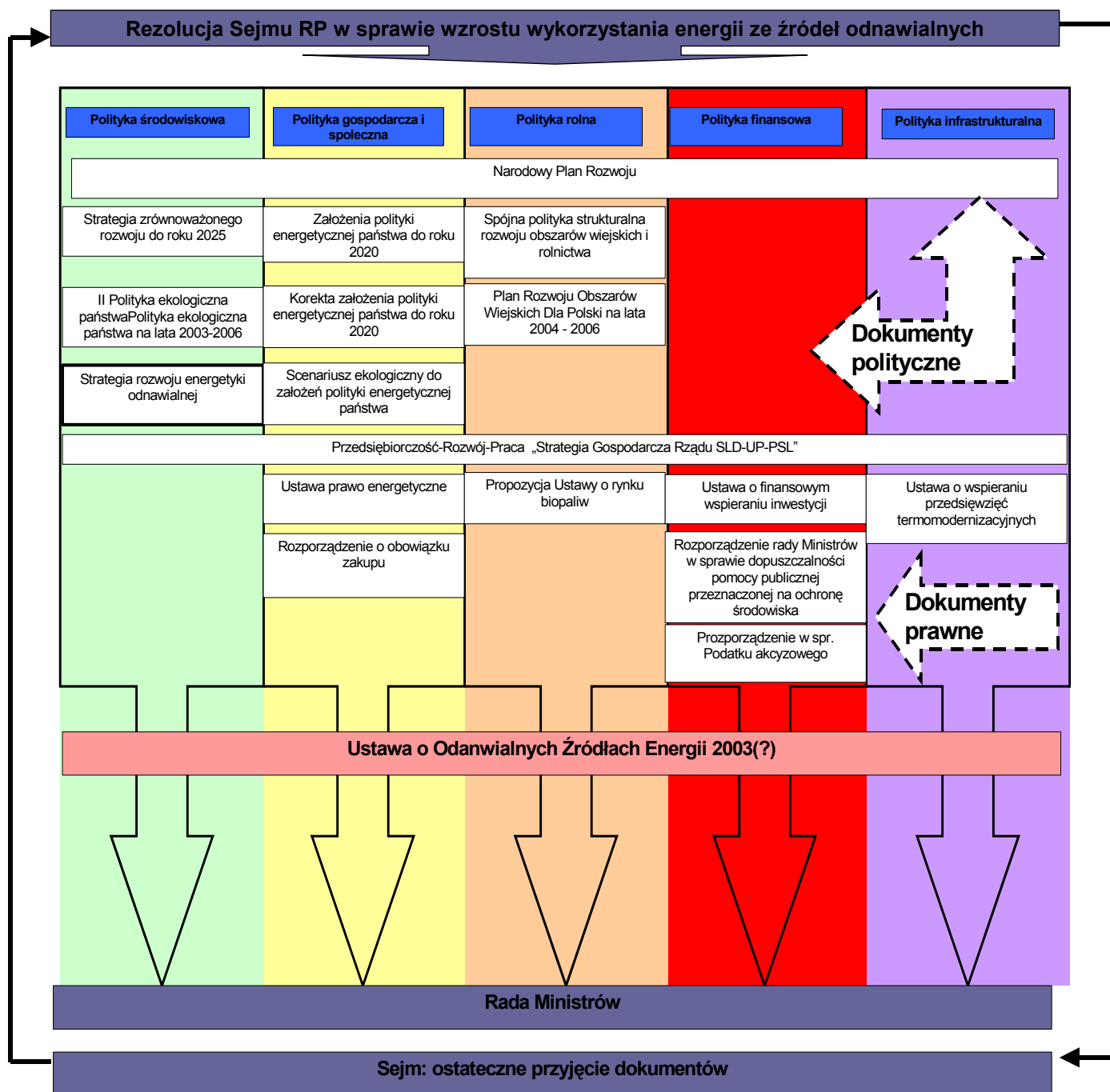
¹⁶ Rada Ministrów. 2003. *Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006*.

¹⁷ Rada Ministrów. 2002. *Przedsiębiorczość-Rozwój-Praca Strategia gospodarcza Rządu SLD-UP-PSL*.

¹⁸ Minister Rolnictwa. 2002. *Plan rozwoju obszarów wiejskich dla Polski na lata 2004 – 2006*.

¹⁹ Rada Ministrów. 2002. *Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*.

²⁰ Minister Środowiska. 2000. *Strategia zrównoważonego rozwoju Polski do roku 2025*.

Rysunek 3 Dokumenty polityczne i prawne dotyczące OZE.

Jednym z ważniejszych dokumentów wyznaczającym cele strategiczne na najbliższe lata jest „*Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006*”¹⁶, którego celem strategicznym jest rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z poziomem krajów Unii Europejskiej na szczeblu regionalnym i krajowym. NPR zakłada następujące priorytety, które mogą przyczynić się do rozwoju OZE: wysoki poziom ochrony środowiska, zwiększenie w strukturze gospodarki udziału sektorów o wysokiej wartości dodanej (w przypadku OZE: biomasa), wspomaganie udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych wszystkich

regionów i grup społecznych. Środki finansowe, które zostaną przeznaczone na osiągnięcie celów NPR będą pochodzić z budżetu UE (fundusze strukturalne i fundusze spójności) oraz krajowych zasobów środków publicznych (budżet państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz funduszy celowych). Według NPR udział środków przeznaczanych na działalność badawczo-rozwojową ma wzrosnąć w roku 2006 z obecnego poziomu 0,65% PKB do 1,5%, a nakłady na inwestycje w ochronie środowiska z obecnego 0,8% do 1,2% PKB.

3.1 *Polityka środowiskowa*

Zobowiązania w zakresie ochrony środowiska naturalnego, które Polska przyjęła w ramach przygotowań do członkostwa w Unii Europejskiej oraz podczas prac nad Konwencją Klimatyczną, są bodźcami dla rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W 1998 roku Polska podpisała protokół z Kioto, 13 grudnia 2002 został on ratyfikowany przez Sejm²¹, tym samym stając się zobowiązaniem międzynarodowym w którym Polska powinna wykazać się 6% redukcją emisji CO₂ w porównaniu do roku 1998. Polska zobowiązanie redukcji emisji gazów cieplarnianych wypełniła ze znaczącą nadwyżką. W latach 1988-2000 emisja obniżyła się o ponad 30%. Tak duża redukcja jest w zasadniczej części efektem procesów transformacji ustrojowej i gospodarczej, zainicjowanych na początku lat 90-tych. Pomimo zobowiązań do obniżenia emisji można stwierdzić, że w latach pierwszego okresu zobowiązań (2008 -2012) Polska będzie posiadać nadwyżki limitu emisji w wysokości blisko 100 mln przeliczeniowych ton CO₂ rocznie.

Obecnie Ministerstwo Środowiska przygotowało projekt „*Polityki klimatycznej Polski*”²². Jednym z głównych priorytetów średniookresowych (lata 2006-2012) wyznaczonych w tym dokumencie jest wzrost wykorzystania OZE, wśród koniecznych działań wymienia się promocję, rozwój oraz wzrost wykorzystania nowych i odnawialnych źródeł energii; a wśród proponowanych działań dla sektora energetycznego znalazły się: popieranie wzrostu wykorzystania OZE do produkcji energii elektrycznej.

Obecnie trwa dyskusja nad ilością jednostek redukcji emisji przeznaczonych do międzynarodowego obrotu (takie redukcje mogą być min. generowane przez instalacje OZE) a jednocześnie w Ministerstwie Środowiska trwają prace nad stworzeniem modelu systemu handlu emisjami oraz wytycznych zmian w prawie polskim w zakresie zbywalnych uprawnień do emisji zanieczyszczeń. Całkowita ilość jednostek redukcji emisji przeznaczonych do obrotu jest oceniana na poziomie 50-75 milionów ton przeliczeniowych CO₂ w latach 2008 - 2012²² (bez ryzyka niewypełnienia podjętych zobowiązań redukcyjnych). Szacuje się, że ich obecna cena na międzynarodowym rynku wynosi 1-5 USD/t CO₂ ale może wzrosnąć do 5-25 USD/t CO₂.

W 2000 roku, a więc po upływie 10 lat od chwili przyjęcia pierwszej polityki ekologicznej, została sporządzona „*II Polityka ekologiczna państwa*”, która w 2001 roku została przyjęta przez Parlament. Ustala ona cele ekologiczne do 2010 i 2025 roku. Opracowany w 2002 r „*Program Wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa, na lata 2002-2010*” jest dokumentem o charakterze operacyjnym tj. wskazującym wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań lub pakietów zadań, wykonanych zgodnie z polityką ekologiczną Polski w latach 2002-2010, a także szacującym niezbędne nakłady i źródła ich finansowania. W dokumencie „*Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*”, który jest aktualizacją „*II Polityki*

²¹ Ustawa z dnia 26 lipca 2002 r. o ratyfikacji Protokołu z Kioto do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (*Dz.U. 2002 nr 144 poz. 1207*).

²² Ministerstwo Środowiska. 2003. Projekt Polityki Klimatycznej Polski.

URL: http://www.mos.gov.pl/1prace_legislacyjne/inne_dokumenty/polityka_klimatyczna_Polski.pdf

ekologicznej” poświęcono sporo uwagi wykorzystaniu OZE. Zadania na lata 2003-2006 przewidują podjęcie następujących działań:

- opracowanie kilkuletniego programu wykonawczego do „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej”: uwzględniającego optymalizację energetycznego wykorzystania biomasy, rozwoju energetyki wodnej wiatrowej, słonecznej oraz zwiększenie wykorzystania energii geotermalnej (czas realizacji: 2004);
- wdrażanie programu wykonawczego rozwoju energetyki odnawialnej w latach 2004-2006;
- opracowanie i uchwalenie ustawy o rozwoju wykorzystania zasobów energii odnawialnej (2003);
- opracowanie planu wdrożeniowego dyrektywy 77/2001/EC (2003);
- przeprowadzenie kompleksowej inwentaryzacji, wraz z oceną funkcjonowania, instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych oraz wraz z corocznymi aktualizacjami bazy danych (2006);
- wykonanie oceny wdrażania polityki państwa w zakresie energii odnawialnej, przygotowanie raportu z monitoringu wdrażania „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej” oraz opracowanie systemu wprowadzania korekt w jej wdrażaniu (2003);
- wykonanie kompleksowej oceny zasobów energii odnawialnej i niezbędnej infrastruktury w ujęciu regionalnym (wyznaczenie regionów preferowanych) oraz włączenie problematyki energetyki odnawialnej do planów zagospodarowania przestrzennego i planów rozwoju regionalnego. Identyfikacja projektów pilotażowych pod inwestycje finansowane ze środków UE (2004);
- opracowanie i wdrażanie nowych i optymalnych kosztowo mechanizmów wsparcia rozwoju energetyki odnawialnej, w tym mechanizmu zielonych certyfikatów i mechanizmów podatkowych; nowelizacja ustawy Prawo energetyczne (2006);
- utworzenie osobnego funduszu w NFOŚiGW, wspierającego programy pilotażowe, rozwój i komercjalizację technologii energetyki odnawialnej i ich promocję. Celem funduszu byłoby również zapewnienie dodatkowego, obok środków Unii Europejskiej, dofinansowania rozwoju energetyki odnawialnej w Polsce;
- budowa instalacji wykorzystujących energię ze źródeł odnawialnych zgodnie z programami wykonawczymi do „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej” (inwestorzy prywatni i publiczni).

Najważniejszym dokumentem dla rozwoju OZE jest dokument „**Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej**”²³ przyjęty w dniu 5 września 2000 przez Radę Ministrów a następnie zatwierdzony przez Sejm w dniu 23 sierpnia 2001. Wyznaczenie celów ilościowych dla rozwoju energetyki odnawialnej w Strategii ma historyczne znaczenie nie tylko dla rozwoju energetyki odnawialnej, ale i całej polityki energetycznej Polski. Wdrażanie „Strategii” i osiągnięcie celów ilościowych będą wymagały koordynacji polityki sektorowej i stworzenia struktury mechanizmów wspierających.

Jest to pierwszy oficjalny dokument odnoszący się do całego sektora energetyki odnawialnej wskazujący podstawowe cele i warunki jej rozwoju do roku 2020. Polska, przyjmując Strategię, dołączyła do grupy państw UE, które są zobowiązane przygotować własne krajowe strategie rozwoju energetyki odnawialnej w odpowiedzi na zapisy *Białej Księgi „Energia dla przyszłości: odnawialne źródła energii”* „Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej” jest pionierskim dokumentem w Europie Środkowej i Wschodniej. Struktura i zakres regulacji dokumentu są zgodne z podobnymi dokumentami w państwach członkowskich UE.

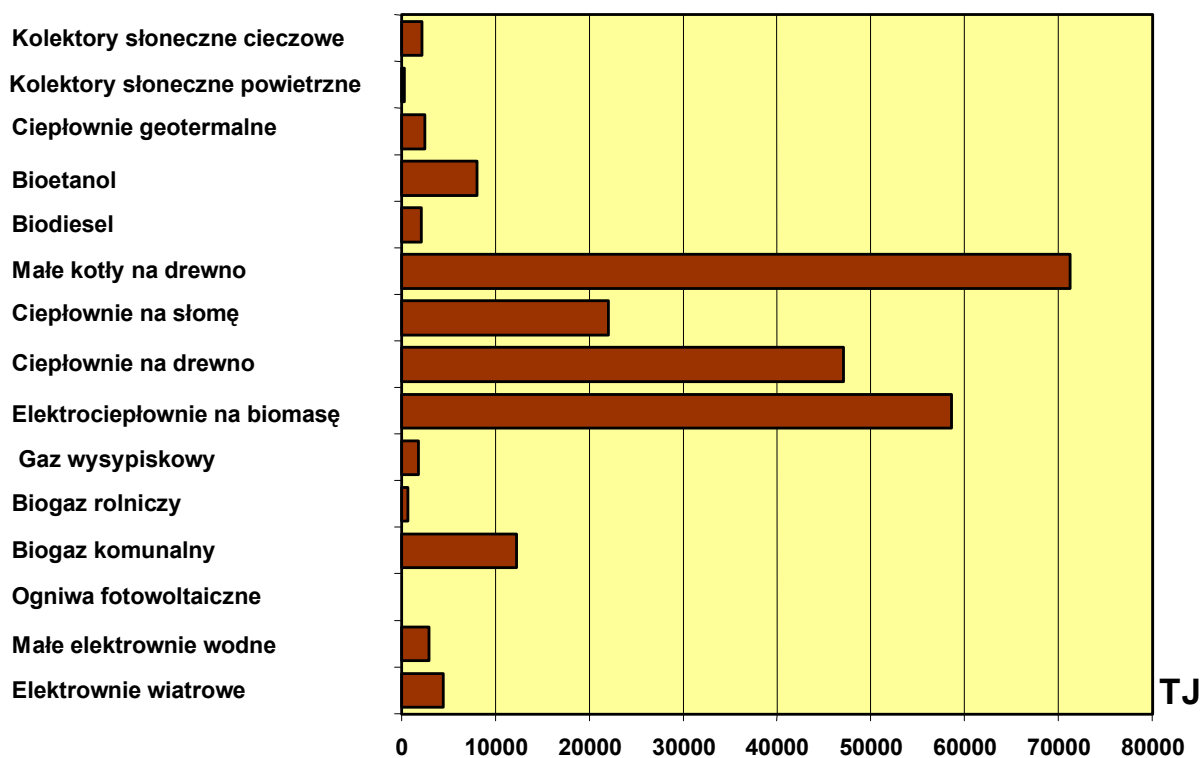
Strategia wzywa do osiągnięcia 7,5% udziału energii odnawialnej w całkowitym bilansie energii pierwotnej w 2010 roku i 14% udziału w roku 2020. Taki wzrost

---

²³ Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. 2000. *Strategia rozwoju energetyki odnawialnej*. Dokument Sejmowy nr 2215 z 2000r.

wykorzystania OZE w bilansie energetycznym będzie wymagał osiągnięcia poziomu rocznej produkcji na poziomie 340 PJ zielonej energii w 2010 roku tj. wzrostu o 235 PJ w porównaniu z 1999 rokiem, zakładając, że potrzeby energetyczne w Polsce w 2010 roku będą wynosić 4570 PJ. Takie cele zobowiązują rząd do podjęcia działań w zakresie aktywnego wsparcia produkcji energii odnawialnej w Polsce.

W porównaniu z ok. 2,5% udziałem w 1999 roku stanowi to trzykrotny wzrost wykorzystania energii produkowanej ze źródeł odnawialnych do roku 2010. Nie oznacza to osiągnięcia celu wyznaczonego w Białej Księdze UE (12% do 2010 roku), lecz stanowi znaczący krok w kierunku osiągnięcia standardów UE w tej dziedzinie.

Rysunek 4 Produkcja energii z OZE wg celów wyznaczonych w „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej”.

W „Strategii” podkreślono, że rozwój sektora energetyki odnawialnej stwarza możliwości, zwłaszcza dla samorządów lokalnych, kształtowania lokalnej polityki energetycznej, rozwoju regionalnego, tworzenia nowych miejsc pracy oraz przyjaznej dla środowiska modernizacji infrastruktury, dywersyfikacji i decentralizacji polskiego sektora energetycznego. Szacuje się, że osiągnięcie celów nakreślonych w „Strategii” doprowadzi do redukcji emisji gazów cieplarnianych o około 18 milionów ton i stworzenia dodatkowych 30 - 40 tysięcy miejsc pracy (bezpośredniego zatrudnienia) rocznie.

„Program rozwoju energetyki wiatrowej 2002 - 2005”²⁴. Jednym z założeń „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej” stało się jej wdrożenie za pomocą programów dla poszczególnych odnawialnych źródeł energii. W celu wykonania postanowień Strategii, Ministerstwo Środowiska przygotowało pierwszy średnioterminowy program wdrożenia dotyczący rozwoju energetyki wiatrowej na lata 2002 – 2005. Dokument ten jest modelowym programem dla innych sektorowych programów rozwojowych (instalacji wodnych, słonecznych, geotermalnych i opartych na biomasie). Zawarty w nim cel strategiczny to

²⁴ Minister Środowiska. 2001. Program rozwoju energetyki wiatrowej na lata 2002-2005.

umiarkowany wzrost sektora energii wiatrowej w Polsce do 2010 roku o 600 - 1,600 MW. Oznacza to, że udział turbin wiatrowych w bilansie energii pierwotnej w Polsce nie przekroczy 2%. Jednakże energia wiatrowa będzie jednym z najważniejszych czynników decydujących o osiągnięciu ogólnego celu ilościowego produkcji zielonej energii elektrycznej do 2010 roku. „Program rozwoju energetyki wiatrowej” stanowi rozwinięcie zapisów „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej”, określa instytucje, które powinny być odpowiedzialne za wykonanie różnych zadań oraz zawiera szacunki kosztów związanych z ich wykonaniem jak również identyfikuje możliwe źródła finansowania.

3.2 Polityka energetyczna

Dokumenty dotyczące odnawialnych źródeł energii w polskiej polityce energetycznej można podzielić na **wyznaczające kierunki działania**, do tej grupy można zaliczyć „Założenia do polityki energetycznej” oraz **akty prawne** takie jak „Ustawa Prawo energetyczne” i rozporządzenia wykonawcze. Ze względu na proces dostosowania do prawa wspólnotowego, dokumenty prawne są stale nowelizowane. W roku 2002 wprowadzono zmiany zarówno do „Założeń polityki energetycznej państwa” jak i do ustawy „Prawo energetyczne”.

Tabela 2 Dokumenty w gestii Ministerstwa Gospodarki

Dokumenty strategiczne	Akty prawne
„Założenia polityki energetycznej państwa do 2020 roku”, 2000	„Ustawa prawo energetyczne”, 1997,
„Korekta założeń polityki energetycznej państwa do 2020 roku”, 2002,	„Ustawa o zmianie ustawy prawo energetyczne”, 2000, 2002, „Rozporządzenie o obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku”, 1999, „Rozporządzenie o obowiązku zakupu energii (...)”, 2000. Projekt „Rozporządzenia o obowiązku zakupu energii (...)”, 2003.

„Założenia polityki energetycznej państwa do 2020 roku”²⁵. W dokumencie zdefiniowano podstawowe elementy polityki energetycznej Polski oparte na analizie obecnego stanu i oczekiwanego kierunków rozwoju sektora energetycznego. Główne cele są zbieżne z celami przyjętymi w polityce energetycznej krajów Unii Europejskiej (bezpieczeństwo dostaw, konkurencyjność i ochrona środowiska). W „Założeniach...” została wymieniona rola OZE jako instrumentu modernizacji infrastruktury. Ponadto stwierdzono, że ich wykorzystanie nie będzie znaczące do 2020 roku. Udział OZE został oszacowany (w zależności od scenariusza) na poziomie 5,1% - 5,7% zużycia energii pierwotnej, jednak należy stwierdzić, że obejmuje to spalanie biomasy w tradycyjnych instalacjach nieprzystosowanych do tego. Przy takim założeniu, punkt wyjścia energetyki odnawialnej wynosi 5,5% w roku 1997, tak więc nie przewiduje się znaczącego wzrostu wykorzystania

²⁵ Minister Gospodarki. 2000. *Założenia polityki energetycznej państwa*. Warszawa.

OZE, podczas gdy dokumenty Ministerstwa Środowiska mówią o znaczącym wzroście produkcji energii odnawialnej w tym samym okresie.

W dokumencie „**Korekta założeń polityki energetycznej państwa do 2020 roku**”²⁶ OZE zostały wymienione wielokrotnie lecz również wiele uwagi poświęcono wykorzystaniu gazu ziemnego, który w polskich warunkach stanowi alternatywę dla OZE. W dokumencie zweryfikowano obecny poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii zmniejszając ich udział do 3,3% w bilansie energii pierwotnej. Podobnie jak „*Założenia...*”, również „*Korekta założeń...*” przewiduje wolny rozwój sektora energetyki odnawialnej, aż do osiągnięcia poziomu 3,8% w roku 2005. „*Korekta...*” nie jest spójna ze „*Strategią rozwoju energetyki odnawialnej*”, w której obecny udział energii odnawialnej został oszacowany na poziomie 2,5%, a przewidywalny wzrost jest o wiele wyższy, aż do osiągnięcia poziomu 7,5%. W „*Korekcie...*” stwierdzono ponadto, że „*lata 2001 - 2010 są niekorzystne dla rozwoju odnawialnych źródeł energii z powodu niskiego wzrostu gospodarczego, nadwyżek zainstalowanej mocy w systemie elektroenergetycznym oraz malejącego zapotrzebowania na energię*”. Z dokumentu wynika, że w procesie planowania rozwoju poszczególnych rodzajów OZE należy uwzględnić następujące czynniki:

- 1) nakłady inwestycyjne na źródła energii odnawialnej (wysokie dla większości instalacji),
- 2) wpływ na wzrost cen energii,
- 3) czynniki społeczno-gospodarcze takie, jak tworzenie miejsc pracy, stymulowanie rozwoju regionalnego (zwłaszcza obszarów wiejskich),
- 4) priorytet należy nadać wykorzystaniu biomasy poprzez opracowanie rządowego programu wspierającego tę formę pozyskania energii,
- 5) optymalizacja poziomu dotacji dla poszczególnych technologii OZE,
- 6) wydanie rozporządzenia o obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych zawierającego fundamenty systemu zielonych certyfikatów.

„**Ustawa Prawo energetyczne**”²⁷ wyznacza ramy prawne dla funkcjonowania sektora energetycznego w Polsce. Ustala konieczne warunki prawne, które muszą być spełnione dla prowadzenia działalności gospodarczej w dziedzinie produkcji, przesyłu, dystrybucji i obrotu energią. Wprowadza również zasadę dostępu trzeciej strony do sektora energetycznego oraz ustala zakres otwarcia rynków energii. Poza tym ustawa Prawo energetyczne definiuje kompetencje i zakres odpowiedzialności Ministra Gospodarki i Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (URE). Nowelizacja „*Prawa Energetycznego*”²⁸ wymusiła wydanie nowego Rozporządzenia regulującego obowiązek zakupu energii ze źródeł odnawialnych. Rozporządzenie to zostało wydane w dniu 15 grudnia 2000 r.²⁹ a jego nowelizacja będzie najprawdopodobniej obowiązywać od dnia 1 lipca 2003 r.³⁰ W rozporządzeniu tym Minister Gospodarki zdecydował się całkowicie zmienić wykorzystywany mechanizm wspierania produkcji energii z OZE. Główną ideą nowego rozwiązania jest stopniowe pobudzenie popytu na energię z OZE i jednocześnie umożliwienie konkurencji wśród dostawców tej energii w

²⁶ Minister Gospodarki. Urząd Regulacji Energetyki w konsultacji z Ministrem Finansów. 2002. *Ocena realizacji i korekta Założeń polityki energetycznej Polski do 2020 roku.*

²⁷ Rada Ministrów. 1997. *Ustawa prawo energetyczne*, Dz. U. 1997, nr 54 poz. 348.

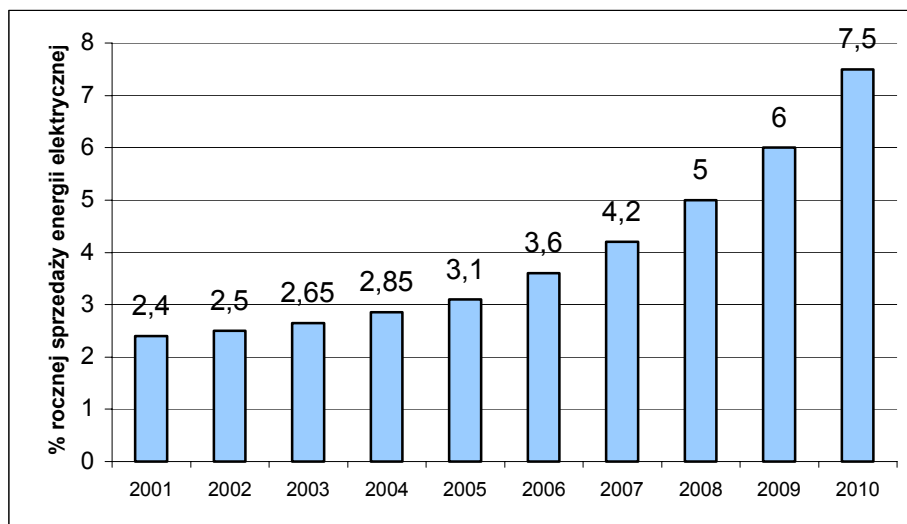
²⁸ Rada Ministrów. 2000. *Ustawa z dnia 26 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne*. Dz.U. Nr 48 poz. 555, 2000r

²⁹ Minister Gospodarki. 2000. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku*. Dz. U. 2000, nr 122, poz. 1336.

³⁰ Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. 2003. *Rozporządzenie w sprawie szczegółowego obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła*. Projekt z dnia 20.03.2003.

zaspokajaniu wykreowanego popytu. Mechanizm ten nazywany jest również mechanizmem zobowiązań ilościowych.

Wspomniane rozporządzenie nałożyło, tym razem na przedsiębiorstwa obrotu energią, obowiązek zakupu odpowiedniej ilości energii z OZE tak aby udział tej energii w porównaniu z całkowitą wielkością sprzedaży energii przez dane przedsiębiorstwo wyniósł nie mniej niż 2,4 % w 2001 r., aż do 7,5 % w 2010 r. w kolejnych latach. Dokładne wartości udziału energii z OZE w poszczególnych latach przedstawione zostały w tabeli i na wykresie poniżej.

Rysunek 5 Wysokość obowiązkowego udziału energii z OZE w rocznej sprzedaży energii elektrycznej

Do wypełnienia obowiązku zaliczana jest energia z następujących instalacji OZE:

- 1) elektrownie wodne,
- 2) elektrownie wiatrowe,
- 3) źródła wytwarzające energię z biomasy,
- 4) źródła wytwarzające energię z biogazu,
- 5) słoneczne ogniwa fotowoltaiczne,
- 6) słoneczne kolektory do produkcji ciepła,
- 7) źródła geotermiczne.

Ponadto uszczegółowiono definicję biomasy oraz biogazu do celów omawianego rozporządzenia:

- **biomasa** - substancje (pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego), które ulegają biodegradacji, pochodzące z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej oraz leśnej, a także przemysłu przetwarzającego ich produkty, jak również inne części odpadów, które ulegają biodegradacji,
- **biogaz** - gaz pozyskany z biomasy, w szczególności z: instalacji przeróbki odpadów zwierzęcych lub roślinnych, oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów.

Rozporządzenie z dniem 1 lipca 2004 r. uwzględni wielkość energii wytworzonej w procesie współspalania biopaliwa (biomasa, biogaz) z paliwem konwencjonalnym w proporcji odpowiadającej procentowemu udziałowi energii chemicznej paliwa odnawialnego w całości energii chemicznej zużywanego paliwa.

3.3 Polityka rolna

„*Ustawa o organizacji rynku biopaliw oraz biokomponentów do ich produkcji*”³¹ została opracowana w 2002 roku ale w późniejszym okresie zawetowana przez prezydenta RP, wobec tego podjęto inicjatywę ustawodawczą i w marcu 2003 roku przygotowano nowy projekt. Lista elementów ustawy, które uległy zmianie znajduje się w tabeli poniżej. Zgodnie z projektem, od 1 października 2003 roku w każdym litrze benzyny ma być co najmniej 3,5% alkoholu etylowego. W kolejnych latach jego zawartość będzie rosła tak aby w 2010 r. udział biokomponentów w ogólnym obrocie paliwami ciekłymi wynosił nie mniej niż 5,75%. Na razie nie wiadomo jaka ilość biododatków będzie zawierało paliwo do silników Diesla (ponieważ estry mają być dolewane dopiero od 2005 r.)

Tabela 3 Porównanie założeń 1-ego i 2-ego projektu Ustawy

Założenia	1-y projekt	2-gi projekt
Wejście w życie	1 lipca 2003	1 października 2003
Minimalna zawartość biokomponentów	4,5%	3,5%
Miejsce pochodzenia surowca	Tylko Polska	Dowolne
Pozwolenie na produkcję surowców na biopaliwa	Potrzebna zgoda Ministerstwa Rolnictwa	Automatycznie po spełnieniu zapisów
Liczba nowych miejsc pracy	100.000	70.000
Oznakowanie dystrybutorów z paliwem o większej niż 5% zawartości biokomponentów	nie	tak

3.4 Polityka finansowa

„*Ustawa o finansowym wspieraniu inwestycji*”³² została uchwalona w marcu 2002 roku jako odpowiedź na spadający poziom inwestycji w Polsce. Jej celem jest podniesienie atrakcyjności inwestowania w Polsce jak również wzrost liczby nowych miejsc pracy. Ustawa zakłada wsparcie dla inwestycji na rzecz środowiska, między innymi na instalacje oparte na źródłach energii odnawialnej. Całość kwot do rozdzielania jest określona każdego roku w ustawie budżetowej. Publiczne wsparcie dla prywatnych inwestorów jest różne dla różnych regionów Polski, regulowane specjalnym rozporządzeniem (50% oczekiwanych inwestycji w niektórych dużych miastach i do 75% dla małych i średnich przedsiębiorstw). Udział inwestora nie powinien być mniejszy niż 25%. Ocena propozycji inwestycji, przeprowadzanej przez specjalny komitet, dokonywana jest za pomocą specyficznych kryteriów: lokalizacja, wielkość inwestycji, zatrudnienie, efektywność ekonomiczna, wpływ na środowisko, wpływ na rozwój gospodarczy, innowacyjność, najlepsza dostępna technologia (BAT). Propozycje należy przedstawiać do przetargu w Ministerstwie Gospodarki dwa razy do roku.

„*Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie dopuszczalności pomocy publicznej przeznaczonej na ochronę środowiska*”³³ określa maksymalny poziom pomocy publicznej dla inwestycji ekologicznych, w tym inwestycji OZE. W przypadku inwestycji OZE określony został zarówno maksymalny poziom dotacji do nakładów inwestycyjnych jak i do kosztów eksploatacyjnych w postaci dopłat do ceny sprzedawanej energii. Podstawowe założenia ww. rozporządzenia zamieszczone są poniżej:

³¹ Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. 2002. *Projekt ustawy o organizacji rynku eko-paliw płynnych i ich składników*.

³² Rada Ministrów. 2002. *Ustawa o finansowym wspieraniu inwestycji*. Dz.U. 2002. Nr 41 poz. 363.

³³ Rada Ministrów. 2002. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 w sprawie dopuszczalności pomocy publicznej przeznaczonej na ochronę środowiska*. Dz.U. 2002 nr 231 poz. 1938.

1. Maksymalna intensywność pomocy wynosi 40% kosztów stanowiących nadwyżkę nakładów poniesionych przez przedsiębiorcę (50% dla małych i średnich przedsiębiorstw) w porównaniu do nakładów jakie poniósłby w celu wybudowania konwencjonalnej elektrowni o porównywalnej mocy. W niektórych, uzasadnionych przypadkach, pomoc ta może być zwiększona do 100% nadwyżki w przypadku inwestycji o szczególnie pozytywnym wpływie na środowisko.
2. Pomoc stanowiąca rekompensatę wzrostu kosztów działalności w związku z wytwarzaniem energii ze źródeł odnawialnych nie powinna przekroczyć różnicy między uzasadnionym kosztem eksploatacyjnym instalacji OZE a kosztem eksploatacji instalacji konwencjonalnej

Energia elektryczna została obciążona podatkiem akcyzowym, którego wysokość została określona na poziomie 0,02 PLN/kWh. Stanowi to około 10% ceny płaconej przez odbiorców energii. „*Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie podatku akcyzowego*”³⁴ zwalnia z obowiązku podatkowego energię elektryczną produkowaną z odnawialnych źródeł energii, jak również energię pochodzącą z elektrowni szczytowo-pompowych. Z uwagi na fakt, że w Polsce przeważająca część energii elektrycznej jest produkowana przez spalanie paliw kopalnych (zwłaszcza węgla), zwolnienie OZE z akcyzy, jest formą pomocy dla energetyki odnawialnej poprzez uwzględnienia kosztów zewnętrznych związanych z produkcją energii („czarna” energia jest bardziej obciążona od „zielonej”), czyli stanowi jeden z mechanizmów wsparcia energetyki odnawialnej. To samo rozporządzenie ustala poziom akcyzy dla paliw płynnych. Rozporządzenie zwalnia z podatku akcyzowego paliwa płynne z domieszką biokomponentów proporcjonalnie do ich zawartości. Ponieważ cena rynkowa dla paliwa bez domieszki jest równa cenie biokomponowanego paliwa, różnica w wysokości zapłaconego z tego tytułu podatku stanowi dodatkowe źródło wsparcia dla producentów benzyn i oleju napędowego, tak więc rozporządzenie jest również elementem promocji wykorzystania odnawialnych źródeł energii w sektorze paliw płynnych.

3.5 Polityka infrastrukturalna

„*Ustawa o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych*”³⁵ uchwalona została 21 czerwca 2001 roku. Jako **przedsięwzięcie termomodernizacyjne** rozumie się działania polegające na zmniejszeniu zużycia energii (o co najmniej 25%) oraz wymianie instalacji opartych na paliwach kopalnych na bardziej przyjazne dla środowiska np. wykorzystujące OZE. Ustawa przewiduje zasady finansowego wsparcia inwestycji w tym obszarze. Efektywność energetyczna działania winna być potwierdzona przeprowadzeniem szczegółowego audytu energetycznego. Przedsięwzięcia, które spełniają minimalne wymagania mogą zostać wsparte w ramach tzw. premii termomodernizacyjnej, to jest umorzenia 25% wartości wykorzystanego w ramach przedsięwzięcia kredytu. Środki są wypłacane z budżetu państwa. Krytycy ustawy wskazują wysoki koszt przeprowadzenia audytu energetycznego (3-6% wartości inwestycji) jako przyczynę małego zainteresowania podmiotów programem termomodernizacyjnym.

4 Podsumowanie

Proces akcesji Polski do Unii Europejskiej oraz transpozycji polskiego prawa do unijnego spowodował, że decyzje polityczne Unii z zakresu energetyki odnawialnej stopniowo adaptowane są do warunków polskich. W krajach Unii Europejskiej OZE

³⁴ Minister Finansów. 2002. *Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie podatku akcyzowego*. Dz.U. Nr 27, poz. 269.

³⁵ Rada Ministrów. 1998. *O wspieraniu przedsięwzięć termo modernizacyjnych*. Dz. U.1998 nr 162 poz. 1121.

otrzymują wsparcie zarówno od strony prawnej jak i finansowej. Najważniejszymi dokumentami w tym zakresie są „*Biała Księga Energia dla przyszłości: odnawialne źródła energii*”² oraz „*Dyrektywa z 27 września 2001 r. w sprawie promocji energii elektrycznej wytworzonej w źródłach odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej*”⁴. Biała księga wyznacza cel 12% udziału OZE w ogólnym bilansie energetycznym krajów 15-ki, natomiast Dyrektywa wyznacza cel 22% udziału OZE w bilansie energii elektrycznej.

Najważniejszy, dla rozwoju źródeł energii odnawialnej w Polsce, dokument „*Strategia rozwoju energetyki odnawialnej*”, przyjęty przez Sejm w sierpniu 2001 roku, ustala ambitne cele: 7,5% udziału energii z OZE w bilansie energetycznym kraju do roku 2010. Natomiast „*Rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych*”²⁹ wyznacza cel osiągnięcia 7,5% udziału OZE w bilansie energii elektrycznej kraju.

Jednak pomimo rosnącego wsparcia politycznego dla energetyki odnawialnej zarówno w Unii Europejskiej jak i w Polsce istnieje szereg przeszkód dla rozwoju tego sektora.

Obecnie zadaniem nadrzędnym jest opracowanie „*Ustawy o odnawialnych źródłach energii*”, która dawałaby solidne podstawy do inwestowania w energetykę odnawialną w kraju. Podjęto kilka prób opracowania projektu ustawy, z czego najważniejszą wydaje się inicjatywa Międzyresortowego Zespołu ds. Wdrażania Strategii Rozwoju Energetyki Odnawialnej. Podstawowe kwestie, które powinny być regulowane taką ustawą to:

- kwestia transpozycji prawa polskiego zgodnie z Dyrektywą 2001/77/EC: definicja OZE, stworzenie mechanizmu wsparcia dla energii elektrycznej z OZE np. poprzez stworzenie rynku dla zielonych certyfikatów, stworzenie zasad oznakowania zielonej energii poprzez stworzenie świadectw pochodzenia,
- inwentaryzacja i bilansowanie zasobów energii odnawialnej na szczeblu samorządowym,
- wprowadzenie i ujednoczenie zasad gromadzenia danych na temat funkcjonujących urządzeń wykorzystujących OZE ,
- ujednoczenie zasad finansowania rozwoju energetyki odnawialnej poprzez stworzenie funduszu celowego na jego rozwój.

Ustawa taka powinna być przygotowana przez Ministra Środowiska do października 2003 roku.

Literatura:

1. *Decyzja Rady nr 2002/358/WE z dnia 25 kwietnia 2002 w sprawie Wyrażenia zgody w imieniu Wspólnoty Europejskiej na ratyfikację Protokołu z Kioto Konwencji Ramowej Narodów Zjednoczonych w sprawie klimatu oraz podjęcia wspólnych zobowiązań z niego wynikających (Council Decision Concerning the Approval on Behalf of the European Community of the Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change and the Joint Fulfilment of Commitments thereunder)* Dz.U. WE L 130 z dnia 15 maja 2002, str. 1.
2. *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/77/WE z dnia 27 września 2001 r. w sprawie wspierania produkcji energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii na rynku wewnętrznym energii elektrycznej (Directive on the Promotion of Electricity Produced from Renewable Energy Sources in the Internal Electricity Market)*. Dz.U. WE L 283 z 27.10.2001, str. 33.
3. *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2002/91/WE z dnia 16 grudnia 2002 w sprawie poprawy efektywności wykorzystania energii w budynkach (Directive on the Energy Performance of Buildings)*. Dz.U. WE L 1 z 4 stycznia 2003, str. 65.

4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie promocji biopaliw w transporcie (Directive on the Promotion and Use of Biofuels in Transport) z dnia 8 maja 2003 Nr 2003/30/EC. Dz.U. WE L123 z 17 maja 2003, s. 42.
5. EnergSys. 2002. *Opracowanie projektu państwowej polityki klimatycznej i wariantowej strategii jej realizacji w horyzoncie czasowym do roku 2020*. Warszawa.
6. Kittell, M., Błachowicz, A. 2002. *Polityka Polski w sprawie zmian klimatu. Handel emisjami jako kluczowe rozwiązanie w zakresie ograniczenia emisji CO₂. Raport końcowy*. Center for Clean Air Policy
7. *Komunikat Komisji Europejskiej nr COM(97)514 z dn. 15 października 1997 w sprawie Strategii promocji kogeneracji oraz usunięcia barier rozwoju technologii (A Community Strategy to Promote Combined Heat and Power (CHP) and to Dismantle Barriers to its Development)*.
8. *Komunikat Komisji Europejskiej nr COM(97)599z dnia 26 listopada 1997 w sprawie ogłoszenia Strategicznego planu działania Wspólnoty: Energia dla przyszłości-odnawialne źródła energii (Energy for the Future: Renewable Sources of Energy White Paper for a Community Strategy and Action Plan)*.
9. *Komunikat Komisji nr COM (2000) 87z dnia 8 marca 2000 w sprawie ogłoszenia tekstu Zielonej Księgi: Handel emisjami wewnątrz Unii Europejskiej (Green Paper on the Greenhouse Gas Emission Trading within the European Union)*.
10. *Komunikat Komisji Europejskiej nr COM (2001) 370 z dnia 12 września 2001 w sprawie ogłoszenia tekstu Białej Księgi „Transport Europejski do roku 2010: czas na podjęcie decyzji” (White Paper European Transport Policy to 2010: Time to Decide)*.
11. *Komunikat Komisji nr COM (2001)581 z dnia 23 października w sprawie propozycji Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie opracowania systemu handlu emisjami gazu wewnątrz wspólnoty oraz wprowadzenia zmian do Dyrektywy Rady nr 96/61/WE (Proposal for a Directive on Establishing a Scheme for Greenhouse Gas Emission Allowance Trading within the Community and Amending Council Directive 96/61/EC)*.
12. *Komunikat Komisji i Parlamentu Europejskiego nr COM(2002)321 z dnia 26 czerwca 2002 w sprawie ogłoszenia raportu końcowego tekstu Zielonej Księgi: Ku europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego (Green Paper: Towards a European Strategy for the Security of Energy Supply)*.
13. *Komunikat Komisji nr COM (2002)415 z dnia 22 lipca 2002 w sprawie Projektu Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Projektu Dyrektywy o promocji kogeneracji w warunkach wystarczającego popytu na ciepło na wewnętrznym rynku energii (Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the Promotion of Cogeneration Based on a Useful Heat Demand in the Internal Energy Market)*.
14. *Komunikat Rady w sprawie Propozycji Dyrektywy Rady restrukturyzująca ramy Wspólnoty w sprawie opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej z dnia 9 grudnia 2002 nr 15354/02 ADD 1 REV1*.
15. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483*.
16. Minister Finansów. 2002. *Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie podatku akcyzowego*. Dz.U. 2002 Nr 27, poz. 269.
17. Minister Gospodarki. 2000. *Założenia polityki energetycznej państwa*, Warszawa,
18. Minister Gospodarki. 2000. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych*

- i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku. Dz. U. 2000, nr 122, poz. 1336.*
19. Minister Gospodarki, Urząd Regulacji Energetyki w konsultacji z Ministrem Finansów. 2002. *Ocena realizacji i korekta Założeń polityki energetycznej Polski do 2020 roku.*
  20. Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. 2003. *Rozporządzenie w sprawie szczegółowego obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła. Projekt z dnia 20.03.2003.*
  21. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. 2002. *Plan rozwoju obszarów wiejskich dla Polski na lata 2004 – 2006.*
  22. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. 2002. *Projekt ustawy o organizacji rynku ekopaliw płynnych i ich składników.*
  23. Minister Środowiska. 2000. *Strategia zrównoważonego rozwoju Polski do roku 2025.*
  24. Minister Środowiska. 2001. *Program rozwoju energetyki wiatrowej na lata 2002-2005.*
  25. Ministerstwo Środowiska. 2003. *Projekt Polityki Klimatycznej Polski.* URL: http://www.mos.gov.pl/1prace_legislacyjne/inne_dokumenty/polityka_klimatyczna_Polski.pdf
  26. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. 2002. *Ustawa z dnia 26 lipca 2002 r. o ratyfikacji Protokołu z Kioto do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu.* Dz.U. 2002 nr 144 poz. 1207.
  27. Rada Ministrów. 1997. *Ustawa prawo energetyczne,* Dz. U. 1997, nr 54 poz. 348.
  28. Rada Ministrów. 1998. *Ustawa o wspieraniu przedsięwzięć termo modernizacyjnych.* Dz. U. 1998 nr 162 poz. 1121.
  29. Rada Ministrów. 2000. *Ustawa z dnia 26 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne.* Dz.U. Nr 48 poz. 555, 2000r.
  30. Rada Ministrów. 2002. *Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010.*
  31. Rada Ministrów. 2002. *Przedsiębiorczość-Rozwój-Praca Strategia gospodarcza Rządu SLD-UP-PSL.*
  32. Rada Ministrów. 2002. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 w sprawie dopuszczalności pomocy publicznej przeznaczanej na ochronę środowiska.* Dz.U. 2002 nr 231 poz. 1938.
  33. Rada Ministrów. 2002. *Ustawa o finansowym wspieraniu inwestycji.* Dz.U. 2002. Nr 41 poz. 363.
  34. Rada Ministrów. 2003. *Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006.*
  35. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. 2000. *Strategia rozwoju energetyki odnawialnej.* Dokument Sejmowy nr 2215 z 2000r.
  36. *Traktat o Przystąpieniu Republiki Czeskiej, Estonii, Cypru, Łotwy, Litwy, Węgier, Malty, Polski, Słowenii i Słowacji do Unii Europejskiej.* 2003. Dokument z 31st January 2003 Nr AA 2/03 MD 171/6/02 REV 6.
  37. *Wytyczne wspólnoty nr 2001/C 37/03 w sprawie udzielania pomocy publicznej inwestycjom z zakresu ochrony środowiska (Community Guidelines on State Aid for Environmental Protection).* Dz.U. WE L C 37 z dnia 3 lutego 2001, str. 3.